

מטעמים עקרוניים: בסדר: מטעמים עקרוניים פלוס, בנוסד תיקשורת, שהרי אדם הנוקט צער בעל משמעות ציבורית-פוליטית בעלת אופי של מחאה מבקש שמחאתו תישמע. לעומתו, מי שמעולם לא נקט עמדה כלשהי אם זו לא קידמה או לפחות עלתה בקנה אחד עם האינטרסים הצרים ביותר של הקאריירה האישית שלו, כיצד הוא מסוגל להאמין בקיומו של אדם המסוגל למעשה מן הסוג הנזכר?

אדם טוב יותר, מצפוני יותר, רגיש יותר? — לא ולא, ידידי היקר. לא טוב ממך ולא רע ממך, לא נאור ממך ולא גיבור ממך. אדם כמותך, כל הסימנים מעידים על כך.

רצונך להצטרף אליו או להידמות לו? — כל שעליך לעשות הוא לקום ולעשות מעשה. כמוהו. וכל שעה יפה לך, לצערך, בימים ששים אלה. ואיזהו המעשה שתעשה? — ובכן, כל אשר ידבנו לך וכל שורה לך מצפונך וכל שיהלום את השקפותיך.

שהרי אינך נרש לאמץ השקפות לאילך רווקא. כלל וכלל לא. אדרבה, עשה אתה את המעשה העולה בקנה אחד עם השקפותיך שלך, עם עקרונותיך שלך. שהרי אלה זכאים למידה לא פחותה של כבוד מאלה של החולקים עליך. "מידה של כבוד", אמרנו. שכן זהו תנאי המינימום.

ומידה של כבוד פירושה, בין השאר, גם שאת השקרים וההשמצות ומסע השיטתה והשינאה תניח לאלה המורגלים בהם, אלה שלהם אין ברירה אלא להשתמש בהם, שהרי אין בידיהם כלים ונימוקים אחרים.

לך, ידידי, יש ואם לא היגעת למדרגתו של אהרון אלמוג, הזכות בידך, לא, **חובתך היא**, להשיב על עקרון בעקרון, על טיעון בטיעון, תשובה עניינית, הוגנת, לא מעליבה ולא פוגעת. והרי היא גם האפקטיבית ביותר. וכי מה תשיג בטיעונים שהשינאה בולטת בהם כליכך עד שהיא ניכרת מיד לעינו של הקורא. האם באמת לא יכולת ללמוד דבר מהיים גוריי שאף הוא חלק עלינו — אבל כיצד? איך אמר אותו חכם: הסינון הוא האדם. או הלא-אדם.

ואשר לכל חשבונותיך החשובים עם נתן זך, ידידי, — ולמי מאיתנו אין חשבונות עם עמיתינו בארץ הקטנה והצפופה הזאת שהיתה פעם גדולה ורחבת-ידיים לפני שהיתה "שלמה" ולפני שגמל-אה באנשים ממין אלה הנזכרים כאן — שמור כמה מהם להודמנות אחרת אל תרא, היא תודמן.

זך וכן כבד יראג לזמן אותה לידך. דווקא עכשיו, על רקע המתרחש בארצך, חישבת להיפרע ממנו? ועל הכל בבת אחת? ובצוואת אחת עם כולם? כחלק מן ה"עליהם" הכללי?

שתי תחנות

ואת מתיקותה של נקמה אישית, פרטית, ייחודית לך ורק לך כבר שכחתי? ולהלוי טיפות רעל קטנות, לשיעורין, שבוע שבוע, חודש חודש, שנה שנה, כבר אינך יודע?

וגם זה: אם תבזבו כבר בשלב הראשון של המערכה את כל התחמשת שבידיך וגם תפעיל מיד את הנשק הכבד ביותר שבידיך — מה תעשה ב"סביבים" הבאים?

ראה, הרי אפילו על העתיד לא נתת דעתך כראוי.

לא, נתן יונתן ידידי-כאחילי, באמת לא היית צריך לקפץ ישר לשתי תחנות עיתונאיות (קרי: מישאלים). גם באחת מהן היה די (והותר) כדי להשיב לי כגמולי על ספייעי ביריד לעשות את מלאכתך — אני מודה כמובן באשמה ומקבל עלי את הדין, חבריך למערכת עידו על כך. ורק חבל, מה חבל שבכל שגגה שלי בינדנא דריתחא יא כל הקצף דווקא על משורת שלא חטאה, ואילו שמך שלך ושמות נכבדים כמותו לא נזכרו.

שמותיהם של כל אלה השמאלנים" הנודעים, משוררים עם חרוזים, עיתונאים עם בעלי-טורים וידיים המתוקות ולשונות רעות, שלא למדו דבר מן הטובים והמקונים שבתלמידי זאב וז'בוטנסקי, בעל תורת ההדר והג'נטלמניות, ואולי פשוט: היחס החברי, הקולגיאלי.

מסקנה אחרונה? אבל היא הרי ידועה, כמ" דומה, לכל בימינו. מה שנאור אינו בהכרח נאור ומה שליבראלי אינו בהכרח ליבראלי ומי שמת-יימר לרוב בשם עקרונות אינו מדבר בהכרח בשם עקרונות והשמאל שלנו — נו, מה עוד נותר לומר עליו? וארץ-ישראל היפה של כולנו, כמו הרבה דברים יפים אחרים, כל היתה ולא נבראה אלא משל היתה.

משל שאותו ואת ליקחו שכחנו, ככל הנראה. מכל מקום, רבים מאיתנו שכחו. רבים. אבל בהחלט לא הכל. חובת הדיס-קרטיות מעכבת בעדי, שהרי לא ביקשת רשות.

לולא כן, הייתי מזכיר כאן שמות החתומים על מיכתבים — עשרות רבות! — ודיכרי עידוד שהגיעו לנסים קלדרון ואלי ואל רבים מידרינו. כך כותבת לי נערה בלתי-מוכרת לי. כשאני שומעת את מנהיגינו אומרים על שכמותך (שא"ת). זולפים טיפות-רעל ככוס-השימחה' אני מניח? האם עד כדי כך נהיינו אטומים? על איוו שימחה הוא (ראשיהממשלה יצחק שמיר) מדבר, לעזאזל, כאשר החברים הטובים שלי מכים ערבים עם אלות משוכללות מפלסטיק לא-שיכירי. חלקם עם לא מעט גיל וחורות-פורקן? צריך הרבה אטימות, ומוזי יש לנו בשפע היום, כדי לדבר על שימחה בימים אלה.

והיא מסיימת: "יש לי עוד שיכעה חודשים לשיחרור מצה"ל, ואני אסע לחו"ל. כשאחזור — אני מקווה שאת המקום אליו אשוב אוכל לכתוב מולדת" — כי ארץ כובשת לא תהיה בשבילי אף פעם מולדת אמיתית".

שמעתם את זה, עמיתי סופרי ומשוררי הפסי-טיבלים? ■ **נתן זך**

כמה עובדות לחובבי עובדות

בוועדה המכינה את הפסטיבל, שהרכבה הוצע על ידי ונתקבל על דעת מטה חגיגות ה-40, היו אנשי השמאל או ה"יונים" המוצהרות במיר-עוט. ככוננה עמדתי על כך שבנוסף לייצוג לסופרים הכותבים יידיש (אברהם סוצקבר) וע' רבית (נעים ערידי), ישותפו בה גם אנשים שרעיותיהם שונות לחלוטין מאלה של נסים קלדרון ושלי. בהרכבה הראשון של הוועדה היו

כה לא-יפחות משני אנשי ארץ-ישראל השלמה", למשל. אחר מהם, יו"ר ועד אגודת הסופרים יעקב אורלנד, שהצטרף תחילה, אולץ על-ידי הוועד שלו לפרוש מטעמים שלא כאן המקום לפרטם. עם עמדתו על כך שבשם סופר המייצג מה שמכונה בעגה המקומית של "קליקה" או חבורה ספ' רותית לא ישתתף בוועדה.

מלכתחילה הוחלט כי משוררים זרים שיתרגמו את שיריהם של משוררים חברי-הוועדה לא יזומנו לפסטיבל. כך קפוחו, למשל, שני מתרגמי שלי לאנגלית ולגרמנית אף כי על פי כל אמות-המידה האחרות היתה להם זכות מלאה להימנות עם המוזמנים, בהיותם משוררים בעלי-מוניטין.

מטה חגיגות ה-40 ביקש מאיתנו לבחור ב-40 משוררים ישראליים בלבד להשתתף בפסטיבל בקריאת שיריהם (כולל המשוררים הכות' בים יידיש ולשונות רות). האמנו התעקשנו לה' עלות מיספר זה ל-85 ובסופו של דבר נתקבל מיספר זה על דעת המארגנים חרף התנגדותם הראשונית העזה. ודוק: 85 בנוסף ל-10 משוררים כותבי יידיש וערביה, וכן משוררים ישראליים הכותבים בשפות אחרות.

עמדתנו העיקרית היתה כי לא נבחרנו כדי לשמש ועדי-שיפוט ולהכריע על מהמשתתפים טוב ממי. ביום חג לשירה העברית — בחודשים הראשונים לעבודתנו עוד רובר כמושגים ממין זה — אין להפלות הפליות ולהרבות מרנים ומד' לוקות. לפיכך, יש להזמין כל משורר ערבי בעל-מוניטין כלשהו — אפילו ועלה שמו בוועדה בידי חבר ועדה אחד ויחיד בלבד!

הוחלט כי המשוררים הנודעים יותר שבקרב חברי-הוועדה ייסעו לקרוא משיירים, בחברת עמיתיהם הצעירים מהם והפחות ידועים, דווקא במקומות מרוחקים ואף נידחים. זאת, כדי למנוע כל לזות שפתיים וכל עילה לטענות. בכל הס' ייזים האלה שקיבלו על עצמנו זכינו בתמיכתו האמיצה והבלתי-מתפשרת של חיים גורי אשר תודות להתעקשותו שרלו נתקבלו גם על דעת המארגנים שרריותינו הוסיפו להם הוצאות, טרחה איזוגנית וכאב-ראש עד בלי די...

עד לפרסומי מן הוועדה לא נתקבלה גם הסכמתו המפורשת של משורר ערבי ישר-אלי אחד להשתתף בפסטיבל, וזלת הסכמתו של חבר הוועדה ערידי. מרבית משוררי היבשת האפריקנית ארצות-ההועל השלישי' אף לא השיבו על מיכתב-ההזמנה שנשלחו אליהם. משור' ררים ידועים כגון אלן בוסקה מצרפת וקוון אקוטו מיפאן, אשר נענו תחילה, ביטלו את הש' תתפתם לאחר-מכן כתמונת המתחולל בישר אל החלה מתבררת כעולם. מבין שושה ש'ביבעה משוררים מערב-גרמניים שפנינו אליהם — נתקבלה רקלי תשובה חיובית אחת!

כל המשוררים בעלי המוניטין הבינלאומיים שניאותו בסופו של דבר לסייל חלק בפסטיבל, כמעט בלי יוצא-מדה-לכלל, עשו זאת לאחר ש'חות-שיכנוע חוזרות ונשונות מצד חסיד הנאצים ועוכרי-ישראל נתן זך שביקש, כזכור, למסוך טיפות-רעל בימי שימחתה של ארצו.

דליה רביקוביץ, שהתפטרה אף היא מן הוועדה, לא חתמה על גילוי-הדעת שעליו יצא הקצף. וכבר הבהרתי זאת חוזר ובהר. לפיכך, הדברים שהושמעו כנגדה, כמו גם מניעת אותו אות-הצטיינות מפוקפק שעמד להיות מ' ענק לה, מקורם ברישעות ובחשבונות ממין אלה שכבר הזכרתי. שני עוכרי-ישראל היחידים בור' עדה הם אלה ששמותיהם נזכרו כבר פעמים רבות ועלי לבקש שוב להפנות את כל מיטען השינאה וההשמצות אליהם ואליהם בלבד.

כל השמועות שהסתננו לעיתונות על הצעות מטעם ידידנו בעולם — בהם אותם משוררים בעלי מוניטין בינלאומיים ואף אחרים שלא נענו הפעם — לבוא לישראל על חשבונם, בהודמנות אחרת, לכנס-שירה שיערך בה ביחד עם עמיתינו המשוררים הערביים, שלא תחת חסות ממשלתית או ציבורית, כולל נכונות! הרי עיון נבחר עתה ביסודית וייתכן מאוד שימושם באחד הימים. מכל מקום, לא במסגרת החגיגות ה-40!

תודה על תשומת-הלב ועל הכללות. ■ **נתן זך**

אהרון גלעד

ביום שישי אחד, בשעות אחרי הצהריים, פתח עבודי הציור אהרון גלעד את שערי המוסיאון, וכן ניתן לי להסתובב לבד באולמות השונים שבקומה התחתונה והעליונה, ולהתבונן באין-מפריע בתמונות השמן, כ-60 במיספר, ובדמויות, החזרות על עצמן אי-ספור פעמים, עשויות כמתוך ריבוב. רמזות אשר אטאט שבו את ליכי בפשטותן ובנוכחותן החרידתית.

תערוכה כמעט טרופסקטיווית של עבודתו, במיטכן לאמנון שבחוליו, עירו. מקום-הצגה ציבורי שגלעד היה בין היוזמים להקמתו לפני 30 שנה ויותר.

מי שאצר והכין את התערוכה לא טרח לפרט את שמות התמונות, את גודלן ומועד ציורן. חבל.

אהרון גלעד, היום בן 80, מראשוני ומוותיקי הציור הישראלי. עלה לישראל מרוסיה בסוף שנות-ה-20, לאחר שסיים את לימודיו באקרמיה לאמנות של לנינגרד, והגיע הישר לקיבוץ אפי קים, שם עבד 16 שנה כטיח. יומיים שבועו הוקצבו לו לציור. לאחר מכן, נטש את חיי הקיבוץ השיתופיים (דבר שנתפס כנגידה באותם ימים), והתחבא' ארבע שנים בכפר-סכא, שם הדיך עולים חרשים בעבודת הטיח. אחר-כך עבר לחור' לון. חמש שנים עבר כמרפז ציור ופיסול של הרהיטות העונדת, בוועד הפועל של ההסתדרות.

נולדה רוזנפלד היתה הראשונה שרכשה מע' בודותיו. מאז, הוא מצייר ומוכר את עבודותיו לפרנסתו. מתמונות רציניות" הוא אינו אוהב להיפרד. "מולו", לרבריו, שהוא ואשתו מסתפקים במועט. כך הוא יכול להרשות לעצמו להחזיק בעבודות היקרות לו.

אי אפשר לומר על גלעד שהוא נטול שימחת' חיים וחוש-המור. בגילו המתקדם כוחו עודו במותניו, ואין הוא לאה מלחורו שוב ושוב על הצהרה כמו "תמונות עם סימן ירוק הן לא למכירה. הן לא שלי. הן שייכות למוסיאון הנזכר בעוד 400 שנה..."

גלעד צייר חרוך, משכים קום. עובד בבוקר על שמניו, בסטודיו שלו, עד לשעה 11, ולאחר מכן, יוצא לרחוב, לבתי-הקפה, לצייר בררכו, על יסוד הסתכלות ובהתאם לרחשי ליבו. הוא נרתע מהאלגנט. על כן יעדיף בתיקפה באזור אלבני

בירות פומביות, יצירות איכות של אמנים יש-ראלים בני המאה ה-20, במחירים שהם, כאמור, נמוכים עד מחציתם (מדובר ב-500\$-2000\$ לעבודה). ולוא רק מהסיבה הבורה שאלה בנות תקופה היסטורית, גיאוגרפית ותרבותית שלא תחזור עוד. בחינת אחיזה באחד מענפי עץ שוש' לתיחותסין של הציור הישראלי שאיננו ארוך בימים. עברו כבר מאהוריו ועתידו עוד לפניו. ■ **נעמי הר ירוק**

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

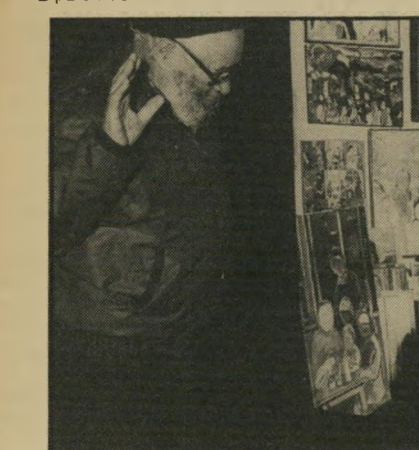
אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

מגורבי. כך יעדיף לצייר אשה עירומה או לכושה, אך לא בטלנית בביקני על שפתייהם.

אופקים חדשים היכן

במשך תקופה קצרה השתייך גלעד לקבוצת "אופקים חדשים" ואף הציג עימהם. אולם במהרה נפרד מעליהם, משום שכאז, כן עתה, הוא איננו מוכן לוותר על היסוד הפיגורטיבי, שהוא עיקר בעבודתו.

לאחר מה שקרה לציור הישראלי בשנות ה-60 וה-70 נוכחו כולם לראות (וגם לדעת?), שישנם "חיים אחרים" מלבד המופשט הלירי של "אופקים

אהרון גלעד: מביט על אהרון גלעד. ברקע: צילום של אברהם חי (1986)

חדשים". אולם דומה שאין הדבר משתקף בשוק האמנות המקומי.

כך קיימת כאן בעייה מרכזית שעודנה רחוקה מפיתרון סביר. זו מתמצית במחירים הנמוכים עד גיחוך שבהם נמכרות יצירותיהם של אמנים ותיקים ובעלי מוניטין בישראל. עובדה המעידה על חוסר עניין אמיתי ואולי חוסר הבנה בסיסי לחשיבותה של האמנות הערכית הנזכרת כאן מול עינינו — לעתים באין רואה. כמו גם על חוסר בטחונם וחוסר ראיית הגורל של אספנים ו"משקיעי אמנות" בישראל.

לאור כל זאת ניתן, אולי, לתלות את התיקווה בדרור הצעיר. שמה פתיחותו והינזוכו לאמנות יר' עילוי וישנו את המצב.

ולבסוף, עצה לצעירים ולצעירים ברוחם, אפילו הם "עניים בכיסם": ריכשו עכשיו, כמ' אפילו הם "עניים בכיסם": ריכשו עכשיו, כמ' אפילו הם "עניים בכיסם": ריכשו עכשיו, כמ'

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד

אהרון גלעד: במישפחה, שמן על בד